

Tønsberg Blad 29/4. 1985

103322

Mens Hamsun venter

Språk er organisering av tanker. Med disse ord avslutter Odd Rønning sin kritiske omtale av Astrid Bjønnes' kronikk «Norsk litteratur» i T.B. den 16. ds. Med dette eksakte og glassklare «program» bør vel litteraturen like godt kunne overlates til datamaskinene.

Bjønnes har vært så «uheldig» å snekre opp en knagg som Rønning har kunnet henge seg i. Hun har hevdet at Hamsun ble dømt «for å lide av «varig svekkede sjelsevner».

Som bekjent ble Hamsun tvangsinnlagt på Psykiatrisk Klinikk og kom ut derfra med diagnose «varig svekkede sjelsevner».

Rønning, eller er det muligens psykiatrikerne, strever med å organisere sine tanker om denne diagnose, og kommer til følgende konklusjoner, til orientering for den ukyndige leserkrets:

At en person har varig svekkede sjelsevner, innebærer at hans sjelsevner ikke er varig svekket.

Sjelsevner berører ikke intelligensen, men derimot sentrale personlighetstrekk ved Knut Hamsun i den aktuelle periode. De sakkyndige skrev: «Svekkelsen viser seg. . . . i første rekke overfor nye oppgaver og uvante situasjoner, og dem var det jo mange av under okkupasjonen». Om man skal tro synonymordbøker har intelligens og sjelsevner en del med hverandre å gjøre.

Hva angår mestring av uvante situasjoner så oppsto det vel adskillige slike etter krigen, og det er visst ingen som har hevdet at Hamsun ikke behersket disse situasjoner på en beundringsverdige måte.

Hvorfor kan man ikke ganske

enkelt anta at psykiatrikerne kom ut med en bedrøvelig feildag diagnose?

Noen hevder at Hamsun ble holdt innesperret i psykiatrisk anstalt og underlagt psykiatrisk observasjon fordi han tenkte anderledes enn folk flest, og at diagnosen ble «laget» for at riksadvokaten skulle slippe å fremme hans straffesak for retten. Hamsuns egen beskrivelse av disse forhold er uhyggelig lesning og kan sammenlignes med tilsvarende beskrivelser fra russiske anstalter.

Diagnosen fratok Hamsun muligheten for å få sin sak prøvet for retten. Selv krevet han å få stå til ansvar for sine handlinger. Isteden ble det fremmet erstatnings-sak mot ham, hvorved sakens hovedpunkt ble spørsmålet om medlemskap i NS eller ikke. Rettens administrator svarte nei på spørsmålet om medlemskap. De to legdommere svarte ja.

Dette er den juridiske dom som ble felt over Knut Hamsun. Når saken ble fremmet på denne måte var det fordi han «led av varig svekkede sjelsevner».

Astrid Bjønnes har ikke uttrykt seg så rent galt. Mange av dem som «elsker» Hamsuns diktning strever med å dele denne helstøpte nordmann på langs og på tvers, for å få amputert bort «landsforræderen».

Hvorfor kan man ikke ganske enkelt respektere Hamsun for det han var? Det mest trofaste og hederlige menneske man kan tenke seg, blottet for forræderisk sinnelag.

Hamsun understreket i sin svarstale:

«Jeg har tiden for meg. Levende eller død, det er likegyldig. . . . Men jeg kan vente».

Borgheim, 29. april 1985

Sigmund Knutsen